

ประโยค ป.ธ. ๔
แปล ไทยเป็นมคธ
สอบ วันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๘

๑. ในอดีตกาล ครั้งพระเจ้าพาราณสีครองราชย์อยู่ในกรุงพาราณสี หมอคนหนึ่งเที่ยวทำเวชกรรมอยู่ในหมู่บ้านและนิคม พบหญิงมีจักษุทุพพลภาพคนหนึ่ง จึงถามว่า ความไม่ผาสุกของเธอเป็นอย่างไร ? ๑ ฉันมองไม่เห็นด้วยดวงตา ๑ ข้าพเจ้าจักทำยาให้แก่เธอ ๑ ขอกรุณาทำเถิด นาย ๑ เธอจักให้อะไรเล่า แก่ข้าพเจ้า ๑ ถ้าท่านจักสามารถทำดวงตาของฉันให้เป็นปกติได้ข้าพเจ้าพร้อมทั้งบุตรและธิดา จักยอมเป็นทาสีของท่าน ๑ หมอคนนั้นรับว่า ดีละ ดังนี้แล้ว จึงปรุงยาให้แล้ว ๑ ดวงตาได้กลับเป็นปกติด้วยยาเพียงขนานเดียวเท่านั้น ๑ หญิงคนนั้นคิดว่า เราได้ปฏิญาณแก่หมอนั้นว่า เราพร้อมทั้งบุตรและธิดา จักยอมเป็นทาสี (ของเขา) ก็แต่เขาจักไม่เรียกเราด้วยวาจาอันอ่อนหวาน เราจักลงเขา ดังนี้ ๑ หญิงคนนั้นผู้อันหมอลงถามว่า เป็นอย่างไร นางผู้เจริญตอบว่า เมื่อก่อนดวงตาของข้าพเจ้าปวดหน้อยหนึ่ง เดียวนี้ ปวดมากเหลือเกิน ๑ หมอคิดว่า หญิงคนนี้ประสงค์จะลงเราแล้วไม่ให้อะไร ๑ ความต้องการด้วยค่าจ้างที่หญิงคนนี้ให้แล้วแก่เรา ย่อมไม่มี เราจักทำเธอให้เป็นคนบอดเสียในบัดนี้ ดังนี้แล้วไปเรือบอกความนั้นแก่ภรรยา ๑ ภรรยานั้น ได้ฟังเสีย ๑ หมอนั้น ปรุงยาขนานหนึ่งแล้ว ไปยังสำนักหญิงนั้น บอกให้เธอหยอดว่า นางผู้เจริญ เธอจงหยอดยาขนานนี้เถิด ๑ ดวงตาทั้ง ๒ ข้างได้ดับลงแล้วเหมือนเปลวไฟดับลง ฉะนั้น ๑ หมอคนนั้นได้ (มาเกิด) เป็นพระจักขุบาลแล้ว ๑

๒. สมัยนั้น อุปติสสปริพาชกทำภัตตกิจแต่เช้าตรู่แล้ว ไปยังอารามของปริพาชก พบพระเถระจึงคิดว่า ธรรมดานักบวชแบบนี้ เราจะไม่เคยพบเห็นเลย ภิกษุรูปนี้จะเป็นผู้หนึ่ง บรรดาผู้ที่เป็นพระอรหันต์หรือผู้บรรลุพระอรหัตตมรรคในโลก

ไหนหนอ เราเพิ่งเข้าไปหาภิกษุรูปนี้ แล้วถามว่า ท่านผู้มีอายุ ท่านเป็นผู้บวชอุทิศใคร
ใครเป็นศาสดาของท่าน หรือว่าท่านชอบใจธรรมของใคร ๆ ที่นั่น ความปริวิตกดังนี้ได้
เกิดขึ้นแก่อุปติสสปริพาชกนั้นว่า กาลนี้มีไช้กาล ควรถามปัญหาภิกษุนี้แล ภิกษุนี้
กำลังเข้าไปสู่ละแวกบ้านเที่ยวบิณฑบาตอยู่ ถ้ากระไร เมื่อเราแสวงหาโมกขธรรมที่คน
ทั้งหลายต้องการรู้แล้ว ควรติดตามภิกษุนี้ไปข้างหลัง ๆ ๆ เขาเห็นพระเถระผู้ได้บิณฑ-
บาตแล้ว ไปสู่โอกาสแห่งใดแห่งหนึ่ง และรู้ว่าพระเถระนั้นต้องการจะนั่ง จึงได้จัดตั้ง
ปริพาชกของตนถวาย ๆ แม้ในเวลาเสร็จภัตตกิจแล้ว ก็ได้ถวายน้ำในลักจันของ
ตนแก่พระเถระ ๆ ครั้นทำอาจารย์วัตรอย่างนั้นแล้ว จึงทำปฏิสันถารอย่างจับใจกับ
พระเถระผู้ทำภัตตกิจเสร็จแล้ว กราบเรียนอย่างนี้ว่า ท่านผู้มีอายุ อินทรีย์ของท่าน
ผ่องใสหนักแล ผิวพรรณบริสุทธิ์ผุดผ่อง ท่านผู้มีอายุ ท่านเป็นผู้บวชอุทิศใคร ใครเป็น
ศาสดาของท่าน หรือว่าท่านชอบใจธรรมของใคร ๆ พระเถระคิดว่า ธรรมดาปริพาชก
เหล่านี้ ย่อมเป็นปฏิปักษ์ต่อพระศาสนา เราจักแสดงความลึกซึ้งในพระศาสนาให้แก่
ปริพาชกนี้ ดังนี้ เมื่อจะแสดงว่าตนเป็นผู้ใหม่ จึงกล่าวว่า ผู้มีอายุ อาตมาแลเป็นผู้
ผู้บวชใหม่ บวชแล้วไม่นาน เพิ่งมาสู่พระธรรมวินัยนี้ อาตมาจักไม่สามารถแสดงธรรม
โดยพิศดารก่อน ๆ ปริพาชกกล่าวว่า ข้าพเจ้าชื่อว่าอุปติสสะ ขอพระคุณเจ้ากล่าว
ตามความสามารถเถิด จะน้อยหรือมากก็ตาม ชื่อนั้นเป็นภาระของข้าพเจ้า เพื่อแบ่ง
ตลอดได้ด้วย ๑๐๐ นัย ๑,๐๐๐ นัย ดังนี้ ๆ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง ๑๕ นาที

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๔ แปล ไทยเป็นมคธ

๑. อตีเต พาราณลียัม พาราณสีราชา รชฺชํ กาเรนฺเต เอโก เวชฺโซ คามนิกเม จริตฺวา เวชฺชกมฺมํ กโรนฺโต เอกํ จกฺขุทฺทพฺพลํ อิตฺถึ ทิสฺวา ปุจฺฉิ กิณฺเต อฆาสฺกนฺติ ฯ อกฺขีหิ น ปสฺสามีติ ฯ เกสชฺชนฺเต กริสฺสามีติ ฯ กโรหิ สามีติ ฯ กิ เม ทสฺสสีติ ฯ สเจ เม อกฺขีนิ ปากติกานิ กาทุํ สกฺขิสฺสฺสฺส อหนฺเต สทฺธิํ ปุตฺตตฺติตาหิ ทาสี ภาวิสฺสามีติ ฯ โส สาธฺตฺติ เกสชฺชํ สํวิหฺหิ ฯ เอกเกสชฺเชเนว อกฺขีนิ ปากติกานิ อหฺลํ ฯ สา จินฺเตลฺล อหํ เอตสฺส สปุตฺตตฺติตา ทาสี ภาวิสฺสามีติ ปฏฺิชาเน น โข ปน มํ สณฺเฬน สมฺพหาจริสฺสฺสฺส วิญฺเจสฺสามิ นนฺติ ฯ สา เวชฺเชนาคนฺตฺวา กิหิสิ ภาทฺเทติ ปุฏฺเฐ ปุพฺเพ เม อกฺขีนิ โสกํ รุชฺชิสฺสุ อิทานิ อติเรกตฺรํ รุชฺชนฺตฺติ อาห ฯ เวชฺโซ อยํ มํ วิญฺเจตฺวา กิณฺจิจิ อทาตฺถกามา น เม เอตาย ทินฺนภตฺติยา อตฺถโถ อิทานิ ตํ อนนฺธํ กริสฺสามีติ จินฺเตตฺวา เคหํ คนฺตฺวา ภริยาย ตมตฺถํ อาจิกฺขิ ฯ สา ตฺถนฺทึ อโหสิ ฯ โส เอกํ เกสชฺชํ โยเชตฺวา ตสฺสา สนฺตฺกํ คนฺตฺวา ภาทฺเท อิมํ เกสชฺชํ อณฺชาหิตี อณฺชาเปสิ ฯ เทว อกฺขีนิ ทิปฺลิสฺวา วิย วิชฺฌายีสฺสุ ฯ โส เวชฺโซ จกฺขุปาโล อโหสิ ฯ

(ธมฺมปทฺฐกถาย ปจฺจิม ภาโค/หน้า ๑๙)

๒. ตสฺมี สมเย อุปฺติสฺสปริพฺพาชโก ปาโต ว ภตฺตกิจจํ กตฺวา ปริพฺพาชกา-
รามํ คจฺจนฺโต เถรํ ทิสฺวา จินฺเตลฺล มยา เอวรฺุโป นาม ปพฺพชฺชิตฺโต น ทิฏฺฐปฺพุโพเยว
เย โลเก อรหฺนฺโต วา อรหฺตฺตมคฺคํ วา สมาเป็นฺนา อยํ เตลฺลํ ภิกฺขุ อณฺณตโร
ยนฺนุหนานํ อิมํ ภิกฺขุํ อุปฺสงกมิตฺวา ปุจฺเจยฺยํ กํลิสฺสํ ตวํ อาวฺุโส อุกฺกทิสฺส ปพฺพชฺชิตฺโต
โก วา เต สตฺถา กสฺส วา ตวํ ธมฺมํ โรเจลฺลิตฺติ ฯ อตฺถสฺส เอตทโหสิ อกาโล โข อิมํ
ภิกฺขุํ ปณฺหํ ปุจฺฉิตฺตุํ อนนฺตรฆรํ ปวิฏฺฐโจ ปิณฺฑาย จรติ ยนฺนุหนานํ อิมํ ภิกฺขุํ ปิฏฺฐิจิตฺโต
ปิฏฺฐิจิตฺโต อนฺนพนฺนฺเชยฺยํ อตฺถิกเกหิ อุปฺณาทํ มคฺคนฺติ ฯ โส เถรํ ลทฺทปิณฺฑทฺปาตํ อณฺณตฺรํ

โอกาส คจจนต์ ทิสวา นิสีทิตุกามตณจสส ฌตฺวา อตฺตโน ปริพฺพชกปิจกัปณฺญา-
 เปตฺวา อทาลี ฯ กตฺตกิจฺจปรีโยสเนปิสฺส อตฺตโน กุณฺฑิกาย อุกกั อทาลี ฯ เอวံ
 อัจริยวตฺตํ กตฺวา กตฺกตฺตกิจฺจเนน เถเรณ สหฺธิ มรฺฐรปฺภิสฺสณฺถารํ กตฺวา เอวมาห
 วิปฺสนนฺนานิ โข เต อาวุโส อินฺทริยานิ ปริสุทฺโธ จิวินฺนโณ ปรีโยทาโต กัสิ ตวํ
 อาวุโส อุกฺกิสฺส ปพฺพชิตฺโต โก วา เต สตฺถา กสฺส วา ตวํ ฌมฺมํ โรเจสฺสีติ ปุจฺฉิ ฯ
 เถโร จินฺเตสิ อิมเ ปรีพฺพชกา นาม สาสนฺสส ปฏฺิปกฺขภูตฺตา อิมสฺส สาสเน
 คมฺภีรตํ ทสฺเสสฺสสามีติ อตฺตโน นวกภาวํ ทสฺเสนฺโต อาห อหํ โข อาวุโส นโว
 อจฺริปพฺพชิตฺโต อชฺฐาคโต อิมํ ฌมฺมวินยํ น ตาว สกฺขิสฺสสามิ วิตฺถาเรน ฌมฺมํ เทเส-
 ตฺตฺนุติ ฯ ปรีพฺพชโก อหํ อฺปติสฺโส นา ตวํ ยถาสตฺติยา อปฺปํ วา พหุํ วา วท เอตํ
 นยสฺเตน นยสฺทสฺเสน ปฏฺิวิชฺฌิตุํ มยฺหํ ภาริตฺติ อาห ฯ (ฌมฺมปทฏฺจกถาย ปจฺจโม ภาค/
 หน้า ๘๒ - ๘๓)